

ARAŞTIRMA / RESEARCH

Acil Serviste Çalışan Hemşirelerin Bakım Verici Roller ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Nurses Working in the Emergency Service, their Caring Roles and Attitudes toward Evidence-Based Nursing

Sümeyye AKÇOBAN¹ Serap GÜNGÖR²

¹ Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi/Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Hatay, Türkiye

² Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi/Kahramanmaraş Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

Geliş tarihi/Received: 14.09.2022

Kabul tarihi/Accepted: 01.11.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Sümeyye AKÇOBAN, Öğr. Gör.

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi/Kırıkhan Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Hatay, Türkiye

E-posta: sumeyye2016@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7533-8140

Serap GÜNGÖR, Öğr. Gör.

ORCID: 0000-0003-0854-6350

Öz

Amaç: Bu çalışmada acil servis ünitesindeki hemşirelerin bakım verici rolleri ve kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi amaçlandı.

Materyal ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte tasarlanan çalışma, Mayıs-Haziran 2022 tarihleri arasında Adana ilinde bulunan iki ilçe devlet hastanesinin acil servis ünitesinde çalışan 80 hemşire yapıldı. Veriler çevrimiçi anket aracılığıyla hemşire tanıtıcı bilgi formu, "Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği" ve "Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği" ile online olarak toplandı. Shapiro-Wilk testi ile normalliği incelenen çalışmada, betimsel istatistikler, Student t testi, One Way Anova testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0.05$ kabul edildi.

Bulgular: Hemşirelerin yaş ortalamaları $29,05 \pm 5,82$ yıl, %57,50'si kadın, %57,50'si bakım kavramı ile ilgili bilimsel çalışmaları takip ettiği ve %63,70'inin kanıta dayalı hemşirelik tanımını bildiği bulundu. Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puan $68,31 \pm 8,86$ ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği'nden aldıkları toplam puan $57,32 \pm 8,52$ 'dir. Kanıt temelli araştırma bulgularının uygulamalarda kullanımı ile hemşirelik bakım kalitesinin artacağına inanma durumuna göre Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulundu ($p < 0,05$).

Sonuç: Acil servis ünitesinde çalışmakta olan hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları olumlu düzeyde ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları yüksek seviyededir. Hemşirelerin bakım verici rollerini gerçekleştirirken kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanma isteklerinin olması olumlu bir gelişmedir. Acil servis ünitelerinde kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının bakımda kullanılabilmesi için hastane yöneticileri tarafından hemşirelerin bilimsel araştırmalara teşvik edilmesi, kongre, sempozyum gibi bilimsel çalışmalarda maddi olarak desteklenmesi ve hemşirelerin bu konuda bilinçlenmesi önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Acil servis hemşireliği, hemşire, kanıta dayalı hemşirelik, bakım.

Abstract

Objective: This study was conducted to evaluate the caregiver roles of nurses working in the emergency department and their attitudes towards evidence-based nursing.

Material and Method: This descriptive study was conducted with nurses working in the emergency department of two public hospitals between May and June 2022 ($n=80$). Data were collected online via Google Forms with a Nurse Introductory Information Form, the "Nurses' Attitudes towards Caregiver Roles and the "Evidence-Based Attitudes towards Nursing". Descriptive statistics, the Student's t test and the One-Way Anova test were used in the study, whose normality was examined with the Shapiro-Wilk test. The p value of $p < 0.05$ was accepted for statistical significance.

Results: It was found that the mean age of the nurses was $29,05 \pm 5,82$ years, 57,50% were women, 57,50% followed scientific studies on the concept of care, and 63,70% knew the definition of evidence-based nursing. The total score obtained from the Nurses' Attitudes towards Caregiver Roles Scale was $68,31 \pm 8,86$, and the total score from the Attitudes towards Evidence-Based Nursing Scale was $57,32 \pm 8,52$. It was found that there was a statistically significant difference between the use of the findings of the evidence-based research in practice and the belief that there would be an increase in the quality of nursing care ($p < 0,05$).

Conclusion: Nurses working in the emergency department were found to have a high level of caregiver roles and attitudes towards evidence-based nursing. It is a positive development that nurses are willing to use evidence-based nursing practices while performing their caregiver roles. It is recommended that hospital administrators encourage nurses to do scientific research, support them financially in scientific studies such as congresses and symposiums, and raise awareness among nurses in this regard so that evidence-based nursing practices can be used in care in emergency service units.

Keywords: Emergency nursing, nurse, evidence-based nursing, care.

1. Giriş

Hemşire sağlıklı ya da hasta bireyin yaşam kalitesini yükselterek bireye özgü hemşirelik temelli bakıma odaklanmaktadır. Hemşirelik temelli bakım; hasta bakımında hemşirelerin bağımsız fonksiyonlarını kullanarak hasta ile arasında gerçekleşen önemli bir etkileşim olarak belirtilmektedir. Hemşireler bakım verme rollerini gerçekleştirirken bireyi bütüncül olarak değerlendirip, gerekli hemşirelik girişimlerini uygularlar. Bakım verme rolü hemşirelerin otonomilerini en üst düzeyde kullandıkları alandır (1). Hemşireler bakım verme işlemini gerçekleştirirken kanıt düzeyi yüksek bilimsel olarak desteklenen hemşirelik girişimlerinden yararlanmalıdır (2).

Kanıta dayalı hemşirelik; hastalara optimum bakımı sunabilmek için hemşirelerin hasta bakımına yönelik kararlarda bilimsel yöntemlerle elde edilmiş kanıtların kullanılması şeklinde ifade edilmektedir. Kanıta dayalı hemşirelik, bakıma yönelik elde edilen bilimsel kanıtlarla sahada hemşirelerin hastalara verdikleri bakım arasındaki farklılığın giderilmesini amaçlamaktadır (3). Bakım verme noktasında hemşirelerin klinik uzmanlık alanları ve hasta/ sağlıklı bireyin isteklerini de dikkate alarak elde edilen kanıtları en iyi şekilde kullanmaları; kaliteli bakımda etkin rol oynamaktadır (4). Ayrıca kanıt temelli hemşirelik yaklaşımı ile hastaya verilen bakım ve beraberinde uygulanan hemşirelik girişimleri görünür hale gelmektedir. Bakımda kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının kullanılması, hemşirelerin literatür taramalarını, alanda güncel gelişmelerden haberdar olmalarını ve klinik rehber edinmelerini sağlayacaktır (5,6). Yapılan çalışmalarda hemşirelerin bakım verici rollerini gerçekleştirirken kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik olumlu tutumlarının olmasına rağmen bilgilerinin düşük ve bilimsel yaklaşımı yetersiz düzeyde kullandıkları belirlenmiştir (7). Bu sonucun sebepleri arasında ise: hemşirelerin sahip olduğu kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarıyla ilgili bilgilerde eksiklikleri; araştırma yöntemlerini bilmeme; geleneksel bakıma kıyasla hasta sonuçları hakkında inançsızlık; kanıtları klinik uygulama ile ilişkilendirmede yetersizlik; kaynak, danışman eksikliği ve iş yoğunluğu gösterilmektedir (4).

Hemşirelerin çalıştıkları ünitelere göre hasta bakımında kanıta dayalı uygulamaları kullanmaları değişkenlik göstermektedir. Acil servisler gibi hasta sirkülasyonu ve iş yoğunluğunun fazla, yaşamsal girişimlerin ağırlıklı olduğu birimlerde çalışan hemşirelerin bakıma yönelik yaptıkları araştırmaların yetersiz olduğu bildirilmektedir (8). Hastanelerin önemli birimlerinden olan acil servislerde hemşirelerin hastalara verdikleri bakımda daha bilimsel, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanmaları hasta ve hemşireler açısından olumlu katkı sağlayacaktır. Hemşirelerin hasta bakımında kanıt değeri yüksek araştırma sonuçlarından yararlanması basınç yarısının önlenmesi, enfeksiyon görülme sıklığının azalması ve hastaya yönelik komplikasyonların azalması gibi, olumlu sonuçlarının olduğu bilinmektedir. Hemşireler açısından ise, kanıt değeri yüksek araştırmaların hasta bakımında kullanımını hemşirelerin yapmış olduğu uygulamaların görünür olmasını sağlayacaktır. Bakım alan hastaların memnuniyeti artacak, hemşireler ile hastaların iletişimi güçlenecek ve tıbbi hata oranları azalacaktır. Hasta bireyin bakım aldığı hemşireye güven duyması ve bilgi talebinin karşılanması ise bakımda kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının kullanımının diğer olumlu katkılarından (9,10).

Literatür incelendiğinde çeşitli ünitelerde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin tutumları ve bakım verici rollerine yönelik tutumlarını ayrı ayrı inceleyen çalışmalar mevcuttur (11, 13). Ancak acil servis ünitesinde çalışmakta olan hemşirelerin bakım verici rollerinde ve kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin tutumlarını birlikte araştıran çalışmaya rastlanmadı. Bu bağlamda planlanan çalışma acil servis ünitesindeki hemşirelerin bakım verici rolleri ve kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi amacıyla yapıldı.

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, acil servis ünitesinde sağlık hizmeti sunan hemşirelerin bakım verici rolleri ve kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin tutumlarını değerlendirme amacıyla tanımlayıcı tipte yapıldı.

2.2. Araştırma Soruları

•Acil servis hemşirelerinin bakım verici rollerine ilişkin tutumu nasıldır?

•Acil servis hemşirelerinin kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin tutumu nasıldır?

•Acil servis hemşireleri bakım verici rollerini gerçekleştirirken kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanma durumu nedir?

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Adana ilinde bulunan ve acil servis ünitesinde çalışan (n=200) hemşireler oluşturdu. Örneklemi ise Adana ilinde bulunan ve iki ilçe devlet hastanesinin acil servis ünitesinde çalışan (n=80) hemşireler oluşturdu. Örneklem için herhangi bir seçim yapılmadan araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler ile %100 katılım oranı sağlanarak araştırma tamamlandı.

2.4. Verilerin Toplanması

Veriler 13 Mayıs-13 Haziran 2022 tarihleri arasında toplandı. Araştırmanın amacı anlatılarak araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelere, veri toplama formlarının linki gönderilerek çevrimiçi anket uygulandı. Acil servis sorumlu hemşireleri vasıtasıyla acil servis ünitesinde çalışan hemşirelere link sosyal medya iletişim gruplarından ulaştırıldı. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan hemşireler formun başında bulunan onam metnini okuyup, araştırmaya gönüllü olarak katıldığını kabul ve beyan eden seçeneği işaretleyerek, süre sınırı olmadan araştırma sorularını cevaplandırdı.

2.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamada kullanılan form üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde "Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu", ikinci bölümünde "Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği" ve üçüncü bölümde "Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği" yer almaktadır.

2.5.1. Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu

Veri toplama formu araştırmacılar tarafından literatür taraması sonucu geliştirilmiş yaş, cinsiyet, eğitim durumu, çalışma yılı ile bakım ve kanıta dayalı uygulamalara yönelik 13 sorudan oluşmaktadır (9,14).

2.5.2. Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği

Hemşirelerin Bakım Verici Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği (HBRTÖ), hemşirelerin bakım eylemlerine yönelik tutumlarını tespit etmek için Koçak ve ark. (2014)'nin geliştirdiği geçerlilik güvenilirliği yapılan 16 maddelik 5'li likert tipte bir ölçektir. HBRTÖ; "Hastanın öz bakım gereksinimlerinin giderilmesi ve hemşirenin danışmanlık rolüne ilişkin tutum (OGGDRT)", "Hemşirenin bireyi koruma ve haklarına saygılı olma rolüne ilişkin tutum (BKHSORT)", ve "Hemşirenin tedavi sürecindeki rolüne ilişkin tutum (TSRT)" olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kısmen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Tamamen Katılıyorum" şeklinde 1-5 puan aralığında gruplandırılmaktadır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 16 iken, maksimum puan ise 80'dir. Ölçekten alınan puanın artması bakım verici rollerine yönelik tutumun olumlu ve pozitif olduğunu göstermektedir. HBRTÖ toplam Cronbach Alfa değeri 0,91'dir (15). Bu çalışmada HBRTÖ Cronbach Alfa değeri 0,88 alt boyutlar ise sırasıyla; OGGDRT 0,79, BKHSORT 0,75, TSRT alt ölçeğinde ise 0,57 olarak hesaplandı.

2.5.3. Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ)

Ruzafa-Martinez ve arkadaşları (2011) tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Ayhan ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin KDH'e yönelik inanç ve beklentiler, uygulama niyeti ve duygular şeklinde alt boyutları bulunmaktadır. Ölçek, beşli likert tipi ve toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 15 ile 75 arasında değişim göstermektedir. Alınacak puan arttıkça KDH'e yönelik tutumun olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Ayhan ve arkadaşlarının (2015) yaptığı çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,90'dır. Ayrıca, ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0,86-0,69-0,71'dir (16). Bu çalışmada Cronbach Alfa değeri toplam ve alt boyutları sırasıyla 0,89-0,91-0,61-0,85'tir.

2.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 25,0 (Statistical Package of Social Sciences) paket programında değerlendirildi. Araştırma verilerinin normalliği Shapiro Wilk testi kullanılarak; Skewness-Kurtosis değerleriyle değerlendirilmiştir. Skewness değerinin -0,112 ile -0,919 aralığında Kurtosis değerinin ise -1,288 ile 1,386 aralığında olduğu bulundu. Kurtosis ve Skewness değerlerinin -1,5 ile +1,5 değer aralığında olması verilerin dağılım biçimlerinin normal olduğu anlamına gelmektedir (17). İki veya daha fazla grubun karşılaştırılmasında, Student t testi, One Way Anova testi kullanıldı. İki den fazla grubun karşılaştırılmasında farkın kaynağı Tukey HSD düzeltmesi ile tespit edildi. İstatistiksel anlamlılık değeri $p < 0,05$ 'tir.

2.7. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli etik kurul izni (Tarih:12.05.2022/ No:08) ve araştırmanın yapıldığı hastanelerden yazılı kurum izni alınarak çalışmaya başlandı. Katılımcı hemşirelere, araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek, gönüllülük esasına uygun ve onamları alınarak gerçekleştirildi. Araştırmanın uygulanma sürecinde Helsinki Bildirgesi

Esasları uygulandı. Araştırmaya başlamadan önce ölçeklerin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapan yazarlardan da e-posta yoluyla izinleri alındı.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan hemşirelerin %57,50'si kadın, yaş ortalaması $29,05 \pm 5,82$ yıl, acil serviste çalışma süre ortalaması $45,75 \pm 49,97$ aydır. Hemşirelerin %76,30'u lisans mezunu, % 46,30'u bakım konusunda bilimsel çalışmalara katılmış ve %57,50'si bakım kavramı ile ilgili bilimsel çalışmaları takip etmekte ve %81,30'u hemşirelik ile ilgili güncel gelişmeleri paylaşmaktadır. Hemşirelerin %63,70'i kanıta dayalı hemşirelik tanımını bildiğini beyan etmekte, %71,30'u bakımda kanıta dayalı uygulamaları kullanabileceğini düşünmektedir. Hemşirelerin %63,70'i acil serviste hastalara bakım verirken kanıta dayalı uygulamaların kullanılabilirliğini ve %77,50'si araştırma sonuçlarının uygulamada kullanımının bakım sunumunda bilimsel nitelikli bakım verdiğini düşünmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri

Özellikler	Ortalama \pm SD	Min-max
Yaş (yıl)	29,05 \pm 5,82	22-48
Acil Serviste Çalışma Süresi (Ay)	45,75 \pm 49,97	1-240
	N(80)	%
Cinsiyet		
Kadın	46	57,50
Erkek	34	42,50
Eğitim durumu		
Lise	3	3,80
Ön Lisans	7	8,80
Lisans	61	76,30
Lisansüstü	9	11,30
Bakım ile ilgili bir (sempozyum, kongre vs.) bilimsel toplantıya katıldınız mı?		
Evet	37	46,30
Hayır	43	53,80
Hemşirelikte bakım kavramı ile ilgili bilimsel çalışmaları takip eder misiniz?		
Evet	46	57,50
Hayır	34	42,50
Hemşirelik alanındaki yeni araştırma ve gelişmeleri meslektaşlarınızla paylaşıyor musunuz?		
Evet	65	81,30
Hayır	15	18,80
Kanıta dayalı hemşirelik tanımını biliyor musunuz?		
Evet	51	63,70
Hayır	29	36,30
Bakımda kanıta dayalı uygulamaların kullanılabilirliğini düşünüyor musunuz?		
Evet	57	71,30
Hayır	5	6,30
Fikrim yok	18	22,50
Acil serviste hastalara bakım verirken kanıta dayalı uygulamaların kullanılabilirliğini düşünüyor musunuz?		
Evet	51	63,70
Hayır	10	12,50
Fikrim yok	19	23,80
Kanıta dayalı araştırma bulgularının uygulamalarda kullanımı ile hemşirelik bakım kalitesinin artacağına inanıyor musunuz?		
Evet	62	77,50
Hayır	1	1,30
Fikrim yok	17	21,30
Bakım verirken güncel, bilimsel bilgiye dayalı bakım verdiğiniz düşünüyor musunuz?		
Evet	60	75,00
Hayır	11	13,80
Fikrim yok	9	11,30

Hemşirelerin KDHYTÖ toplam puan ortalaması 57,32±8,52, inanç ve beklentiler alt boyutu 29,53±5,05, niyet alt boyutu 14,45±3,27, duygular alt boyutu 15,23±4,23'tür. HBRTÖ toplam puan ortalaması 68,31±8,86, OGGDRT 29,83±4,17, BKHSORT 17,73±2,53, TSRT alt boyutu 20,73±3,13'tür (Tablo 2).

Hemşirelerin eğitim durumu, bakım ile ilgili bilimsel sempozyuma katılma durumu ve acil serviste hastalara bakım verirken kanıta dayalı uygulamaların kullanılabileceğini düşünme durumunun KDHYTÖ ve HBRTÖ puanlarının toplamına göre alt boyutları arasında anlamlı bir fark yoktur ($p>0,05$) (Tablo 3).

Tablo 2. Hemşirelerin HBRTÖ ve KDHYTÖ toplam alt boyutları puan ortalamaları

	Ölçeklerden alınabilecek Min-max puan	Min-max	Ortalama ±SD	Cronbach Alfa
KDHYTÖ Toplam Puan	15-75	42-71	57,32±8,52	0,893
İnanç ve Beklentiler	7-35	14-35	29,53±5,05	0,918
Uygulama Niyeti	4-20	7-20	14,45±3,27	0,618
Duygular	4-20	4-20	15,23±4,23	0,856
HBRTÖ Toplam Puan	16-80	38-80	68,31±8,86	0,887
OGGDRT	7-35	16-35	29,83±4,17	0,795
BKHSORT	4-20	6-20	17,73±2,53	0,757
TSRT	5-25	12-25	20,73±3,13	0,578

HBRTÖ: Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutum ölçeği; TSRT: Hemşirenin tedavi sürecindeki rollerine ilişkin tutum; OGGDRT: Hastanın öz bakım gereksinimlerinin giderilmesi ve hemşirenin danışmanlık rolüne ilişkin tutum; BKHSORT: Hemşirenin bireyi koruma ve haklarına saygılı olma rolüne ilişkin tutum; KDHYTÖ: Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum KDHYTÖ: Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği

Hemşirelerin cinsiyetleri ile BKHSORT alt boyutu arasında, hemşirelikte bakım kavramı konusuyla yapılan bilimsel çalışmaların takip edilme durumları ile KDHYTÖ toplam puanı ve inanç ve beklentiler, uygulama niyeti ve duygular alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır ($p<0,05$) (Tablo 3).

Hemşirelik alanında yapılan yeni araştırmalar ve meydana gelen yeni gelişmeleri meslektaşları ile paylaşma, kanıta dayalı hemşirelik tanımını bilme, bakımda kanıta dayalı uygulamaların kullanılabileceğini düşünme ve bakım verirken güncel, bilimsel bilgiye dayalı bakım verdiğini düşünme durumu ile inanç ve beklentiler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark vardır ($p<0,05$) (Tablo 3).

Kanıta dayalı araştırma sonucu elde edilen bulgularının uygulamalar için kullanımı ile hemşirelik bakım kalitesinin artacağına inanma durumu ile KDHYTÖ toplam puanıyla inanç ve beklentiler alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark vardır ($p<0,05$) (Tablo 3).

4. Tartışma

Hemşirelik bakımında kanıta dayalı uygulama kullanımının bakımın kalite ve etkinliğini artırdığı bilinmektedir. Bu bağlamda hasta bakımında hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanması etkili bir yöntem olarak görülmektedir (12,18). Acil servis hemşirelerinin

kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının ölçek puan ortalamasının üzerinde olduğu belirlendi. Bu sonuç hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya yönelik yüksek düzeyde olumlu tutum ile davranışa sahip olduklarını göstermektedir. Araştırmanın sonucunu literatürde yapılmış olan benzer araştırmalar desteklemektedir (19,21). Hemşirelerin sağlık bakımında kanıta dayalı uygulama kullanma düzeylerinin araştırıldığı çalışmada hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu seviyede olduğu bulunmuştur (19). Alqahtani ve ark. (2020) hemşirelerin kanıta dayalı uygulama ile ilgili bilgi, tutum ve uygulamalarını araştırdıkları çalışmalarında kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu fakat kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarında yetersizliklerinin olduğunu bulmuşlardır. Hemşirelerin bakım sürecine aktif olarak katılabilmeleri için bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerektiğini bildirmişlerdir (20). Başka bir araştırmada ise hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin tutumlarının olumlu düzeyde olmasına rağmen klinik uygulamalara bu durumu yansıtmadıkları tespit edilmiştir (21). Bu araştırmanın sonucunda hemşirelerin yaptıkları uygulamaların görünür hale gelmesini istemeleri, genelinin lisans mezunu olması dolayısıyla öğrenimleri süresince kanıta dayalı uygulama ifadelerini duymaları, bu konuda bilinçlenmeleri ve bilimsel araştırmalara kolaylıkla erişebilmeleri nedeniyle kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu seviyede olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının ortalamasının üzerinde olduğu bulundu dolayısıyla bu sonuç hemşirelerin bakım verme tutumlarının pozitif yönde olduğunu göstermektedir. Bu araştırma sonucu ile benzer şekilde Altınbaş ve İster (2020) hemşirelerin bakım verme tutumlarını araştırdıkları çalışmalarında hemşirelerin bakım verici tutumlarının pozitif yönde ve olumlu olduğunu bulmuşlardır (22). Hemşirelerle yapılmış farklı bir araştırmada ise hemşirelerin bakım verme tutumlarının pozitif yönde ve olumlu düzeyde olduğu saptanmıştır (23). Çelik ve ark.(2020) intörn hemşirelerin yetkinlik durumları ile bakım verici rollerine ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında intörn hemşirelerin bakım verme tutumlarının olumlu düzeyde olduğunu bulmuşlardır (24). Bu sonuç acil servis ünitelerinin kritik birimler olması ve hemşirelerin kritik birimlerde görev alırken bakım verici rolü gibi mesleki rollerini gerçekleştirmede daha dikkatli olmalarından kaynaklanmıştır olabilir.

Cinsiyet ve hemşirelerin bakım verme rollerine yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde kadın cinsiyetteki hemşirelerin bireyi koruma ve haklarına saygılı olma rolüne ilişkin tutumlarının anlamlı ölçüde olumlu olduğu bulundu. Uzelli ve ark., (2017) araştırma sonucumuzdan farklı olarak cinsiyet ile hemşirelerin sahip olduğu bakım verici rollerine ilişkin tutumları arasında fark bulmadıklarını bildirmişlerdir (25). Öğrenci hemşirelerin bakım verme rollerinin değerlendirildiği bir araştırmada, kadın cinsiyetteki öğrencilerin bakım verme rollerine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ancak bu sonucun istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı bulunmuştur (11). Ataerkin bir toplumda verilen hemşirelik hizmeti, kadınlara yüklenmiş olan sorumluluk duygusu çerçevesinde bakım verme kavramlarının kadın cinsiyetteki hemşireler tarafından daha fazla benimsenmesinde etkili olabileceği tahmin edilmektedir.

Tablo 3. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile HBRTÖ ve KDHYTÖ toplam alt boyutları ortalamaları

	İnanç ve Beklentiler	Uygulama Niyeti	Duygular	KDHYTÖ Toplam Puan	OGGDRT	BKHSORT	TSRT	HBRTÖ Toplam Puan
Cinsiyet								
Kadın	29,65±4,71	14,73±3,07	15,82±3,76	58,08±8,15	30,50±4,11	18,26±1,97	21,15±3,02	69,91±8,24
Erkek	29,38±5,54	14,05±3,52	14,44±4,74	56,29±9,01	28,94±4,14	17,02±3,03	20,17±3,24	66,14±9,33
Test	T:0,234	T:1,120	T:1,455	T:1,257	T:1,670	T: 2,200	T: 1,383	T: 0,369
p	P:0,815	P:0,361	P:0,150	P:0,356	P:0,990	P: 0,031*	P:0,171	P:0,060
Eğitim durumu								
Lise	28,33±7,02	16,00±4,00	15,33±3,05	57,66±12,05	31,66±3,51	18,00±2,00	20,00±1,00	69,66±6,02
Ön Lisans	31,42±3,86	14,14±3,13	15,28±2,42	59,42±6,70	28,85±5,08	18,85±1,86	21,42±2,22	69,14±8,25
Lisans	29,50±5,28	14,44±3,44	15,14±4,66	57,19±8,99	29,83±4,27	17,65±2,68	20,80±3,33	68,29±9,34
Lisansüstü	28,66±3,87	14,22±2,04	15,77±2,58	56,44±6,02	30,00±3,27	17,33±2,06	20,00±2,95	67,33±7,63
Test	F:0,463	F: 0,252	F:0,057	F:0,175	F: 0,317	F: 0,554	F: 0,335	F: 0,78
p	P:0,709	P:0,860	P:0,982	P:0,913	P: 0,813	P:0,647	P: 0,800	P: 0,972
Bakım ile ilgili bir (sempozyum, kongre vs.) bilimsel toplantıya katıldınız mı?								
Evet	30,70±4,15	14,59±3,51	15,21±4,63	58,40±7,63	29,81±4,52	17,43±3,04	20,67±3,39	67,91±9,98
Hayır	28,53±5,57	14,32±3,08	15,25±3,92	56,39±9,20	29,86±3,90	18,00±2,00	20,79±2,93	68,65±7,88
Test	T:3,243	T: 0,021	T: -0,041	T: 3,100	T: -0,053	T: -0,999	T: -0,162	T: -0,366
p	P:0,055	P:0,716	P:0,967	P:0,296	P:0,958	P: 0,321	P: 0,871	P:0,715
Hemşirelikte bakım kavramı ile ilgili bilimsel çalışmalar takip eder misiniz?								
Evet	30,89±4,09	15,52±2,92	16,47±3,61	60,19±7,27	30,10±4,33	17,93±2,20	20,86±2,82	68,91±8,19
Hayır	27,70±5,69	13,00±3,19	13,55±4,48	53,44±8,65	29,47±3,97	17,47±2,93	20,55±3,55	67,50±9,76
Test	T: 3,516	T:0,163	T:3,222	T:2,236	T:0,673	T:0,808	T:0,436	T:0,702
p	P:0,005*	P:0,000*	P:0,02*	P:0,00*	P:0,503	P:0,422	P:0,664	P:0,484
Hemşirelik alanındaki yeni araştırma ve gelişmeleri meslektaşlarınızla paylaşıyor musunuz?								
Evet	30,16±4,84							
Hayır	26,80±5,22	14,80±3,20	15,61±4,29	58,33±8,18	29,80±4,40	17,58±2,69	20,78±3,09	68,16±9,32
Test	T: 0,217	T:12,93±2,91	T:13,60±3,68	T:52,93±8,85	T:30,00±3,09	T:18,40±1,54	T:20,53±3,39	T:68,93±6,73
p	P:0,019*	P:0,631	P:0,679	P: 0,209	P: -0,166	P: -1,125	P:0,278	P: -0,299
		P:0,046	P:0,097	P: 0,026	P:0,868	P:0,264	P:0,782	P:0,766
Kanıta dayalı hemşirelik tanımını biliyor musunuz?								
Evet	30,58±4,30	14,76±3,31	15,39±4,67	58,54±7,84	29,88±4,30	17,60±2,72	21,01±3,08	68,50±9,08
Hayır	27,68±5,78	13,89±3,17	14,96±3,39	55,17±9,35	29,75±4,00	17,96±2,17	20,24±3,22	67,96±8,61
Test	T: 2,427	T: 0,252	T:0,431	T: 1,126	T:0,127	T: 0,127	T:1,068	T:0,262
p	P:0,013*	P:0,743	P:0,668	P:0,089	P:0,900	P:0,900	P:0,289	P:0,794
Bakımda kanıta dayalı uygulamaların kullanılabilirliğini düşünüyor musunuz?								
Evet	30,43±4,07	14,84±3,24	15,56±4,35	58,66±7,44	29,94±4,32	17,70±2,61	20,98±2,93	68,63±8,80
Hayır	28,20±5,54	12,60±3,28	12,40±3,59	52,40±8,41	28,20±2,38	16,80±2,28	19,20±2,94	64,20±6,90
Fikrim yok	F:3,446	F: 1,682	F:1,327	F:2,677	F: 0,404	F: 0,883	F: 0,883	F:0,571
Test	P:0,037* (1-3)	P:0,193	P:0,271	P:0,075	P:0,669	P: 0,418	P:0,418	P:0,568
p								
Acil serviste hastalara bakım verirken kanıta dayalı uygulamaların kullanılabilirliğini düşünüyor musunuz?								
Evet	30,43±4,15	14,96±3,16	15,62±4,34	58,74±7,62	29,70±4,32	17,58±2,69	20,76±2,97	68,05±8,89
Hayır	29,30±4,92	13,10±3,47	14,50±4,14	55,50±8,99	29,50±3,40	17,70±1,82	20,60±2,98	67,80±7,42
Fikrim yok	27,26±6,67	13,78±3,29	14,57±4,08	54,47±10,05	30,36±4,27	18,15±2,45	20,73±3,75	69,26±9,80
Test	F:2,855	F:1,902	F:0,591	F:2,053	F:0,207	F: 0,345	F: 0,011	F: 0,144
p	P:0,064	P:0,156	P:0,556	P:0,135	P:0,813	P: 0,709	P: 0,989	P:0,866
Kanıta dayalı araştırma bulgularının uygulamalarda kullanımı ile hemşirelik bakım kalitesinin artacağına inanıyor musunuz?								
Evet	30,82±4,15	14,98±3,22	15,80±4,37	59,32±7,56	30,20±4,14	17,82±2,58	20,91±2,94	68,95±8,69
Hayır	25,00±0,00	9,00±0,00	10,00±0,00	46,00±0,00	25,00±0,00	15,00±0,00	16,00±0,00	56,00±0,00
Fikrim yok	F: 11,182	F:4,719	F: 2,938	F: 9,335	F:1,498	F:0,642	F:1,386	F:1,420
Test	P:0,000* (1-2)	P:0,012	P: 0,059	p:0,000* (1-2)	P:0,230	P:0,529	P:0,256	P:0,248
p								

Tablo 3'ün devamı. Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile HBRTÖ ve KDHYTÖ toplam alt boyutları ortalamaları

Bakım verirken güncel, bilimsel bilgiye dayalı bakım verdiğinizizi düşünüyor musunuz?									
Evet	30,65±4,18	14,96±3,25	15,68±4,44	59,10±7,76	29,65±4,29	17,61±2,65	20,61±3,09	67,88±9,07	
Hayır	28,09±5,73	13,18±2,78	14,45±3,35	54,63±8,55	31,00±2,75	18,54±1,75	21,09±2,58	70,63±5,62	
Fikrim yok	23,88±5,84	12,55±3,12	13,22±3,23	48,77±8,10	29,66±4,94	17,55±2,55	21,11±4,19	68,33±10,96	
Test	F: 9,309	F: 3,259	F: 1,560	F: 0,875	F: 0,488	F: 0,644	F: 0,174	F: 0,442	
p	P:0,000* (1-3)	P:0,044	P:0,217	P:0,421	p:0,616	P: 0,528	P: 0,840	P: 0,644	

*p<0.05, t: Independent t testi, F: One Way Anova testi **HBRTÖ**: Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutum ölçeği; **TSRT**: Hemşirenin tedavi sürecindeki rollerine ilişkin tutum; **OGGDRT**: Hastanın öz bakım gereksinimlerinin giderilmesi ve hemşirenin danışmanlık rolüne ilişkin tutum; **BKHSORT**: Hemşirenin bireyi koruma ve haklarına saygılı olma rolüne ilişkin tutum; **KDHYTÖ**: Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği

Cinsiyet ve kanıta dayalı hemşirelik tutumları incelendiğinde; kadın hemşirelerin kanıta dayalı tutumları ile alt boyutlarının daha olumlu sonuçlar içerdiği ve aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğu bulundu. Evcimen ve İşcan Ayyıldız (2019) hemşirelik öğrencilerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını araştırdıkları çalışmalarında kadın cinsiyetteki öğrencilerin tutumlarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir (26). Benzer şekilde yapılmış olan başka bir araştırmada ise kadın cinsiyetteki hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik tutumlarının erkek cinsiyetteki hemşirelerden anlamlı derecede yüksek olduğu bulundu (27). Bu sonuç kadın cinsiyetteki hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanmada daha istekli olmalarından ve kadın cinsiyetteki hemşirelerin sayısının fazla olmasından kaynaklanmış olabilir.

Hemşirelik alanında kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları hakkında fikri olan, güncel araştırmaları takip ederek meslektaşlarıyla paylaşan ve bakım verirken güncel araştırmalara dayalı bakım verebileceğini düşünen hemşirelerin KDHYTÖ alt boyutu olan inanç ve beklentiler alt boyutunun ortalamasının üzerinde ve anlamlı fark olduğu bulundu. Bu araştırma sonucu ile paralel şekilde hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik tutumlarının araştırıldığı bir çalışmada güncel araştırmaları takip eden klinisyen hemşirelerin inanç ve beklentiler alt boyutunun ortalamasının üzerinde olduğu saptanmıştır (27). Şadi Şen ve Yurt (2021) hemşirelerin kanıta dayalı uygulama tutumlarını araştırdıkları çalışmalarında bilimsel araştırmaları takip eden hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik tutumlarının daha yüksek olduğunu ayrıca inanç ve beklentilerinin ortalamasının üzerinde olduğunu bulmuşlardır (13). Hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmada literatür tarama konusunda fikri olmayan, öğrencilerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının puan ortalamasının daha düşük olduğu fakat kanıta dayalı hemşirelik inanç ve beklentiler alt boyutunun ortalama değeri üzerinde olduğu belirlenmiştir (28). Hemşirelerle yapılan benzer bir çalışmada ise bilimsel toplantılara katılan ve bilimsel araştırma okuyan hemşirelerin inanç ve beklentiler puan ortalamasının anlamlı derecede yüksek olduğunu bulmuşlardır (29). Bilimsel araştırma okuyan ve güncel araştırmalar hakkında bilgi sahibi olan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu ve yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Ancak inanç ve beklentiler alt boyut ortalamasının yüksek olmasında; hemşirelerin klinik uygulamalarda kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanamamaları, sağlık bakım hizmeti sunumunda kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanma istek ve arzularının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Hemşirelerin kanıta dayalı araştırma bulgularının

uygulamalarda kullanımı ve hemşirelik bakım kalitesini artacağına inanma durumu ile KDHYTÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu. Araştırma sonucu ile uyumlu olarak cerrahi post-op hastalarda hemşirelerin bakım verici rollerini gerçekleştirmede; kanıta dayalı uygulama kullanımının hasta güvenliği ve bakımının etkinliğini arttırdığı tespit edilmiştir (30). Hemşirelik lisans öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise öğrencilerin geneli hasta bakımında araştırmalardan faydalandığı, bakımın kalitesinin kanıta dayalı uygulamalar ile arttığı ve hemşirelik bakımının kanıta dayalı uygulamalara temellenmesi gerektiğini bildirtirmiştir (31). Sevcan ve ark., (2022) hasta bakım sürecinde araştırma sonuçlarını kullanan hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik tutumlarının olumlu olduğunu ayrıca hemşirelerin inanç ve beklentiler alt boyutunun daha yüksek olduğunu bulmuşlardır (32). Hemşirelerin bakım verici rollerini gerçekleştirirken nitelikli sağlık bakımı sunma, hasta bakımının daha görünür hale gelmesi ve klinik uygulamalarda kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanmak istemeleri nedeniyle kanıta dayalı hemşirelik tutumlarının olumlu düzeyde bulunmuş olabilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda acil servis ünitesinde çalışan hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumlarının olumlu düzeyde olduğu belirlendi. Ayrıca hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının yüksek seviyede olduğu bulundu. Hemşirelerin bakım verici rollerini gerçekleştirirken kanıt temelli uygulama kullanma isteklerinin olması, hemşirelerin yaptıkları bakımın görünür hale gelmesi adına önemli bir gelişmedir. Hemşirelerin sağlık sunumunda hemşirelik rollerini gerçekleştirirken, çalıştıkları kurum ve kurumdaki yöneticiler tarafından bilimsel konularda desteklenmesi, hemşirelere kanıta dayalı uygulamalara ilişkin eğitim verilmesi, kongre ve seminerlere katılım konusunda teşvik edilmesi ve hemşirelerin kanıta dayalı araştırma planlaması ve araştırma sonuçlarını çalıştığı kliniklerde uygulayabilmesi önerilmektedir.

6. Alana Katkı

Bu araştırmada acil servis ünitesinde çalışan hemşirelerin bakım verici rollerini gerçekleştirirken kanıt temelli uygulamaları kullanmalarının yalnızca tutum olarak kalması değil bunu klinik uygulamalara aktarabilmenin önemi vurgulanmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli etik kurul izni (Tarih:12.05.2022/ No:08) ve araştırmanın yapıldığı hastanelerden yazılı kurum

izni alınarak araştırmaya başlandı. Katılımcı hemşirelere, araştırmının amacı hakkında bilgi verilerek, gönüllülük esasına uygun ve onamları alınarak gerçekleştirildi. Araştırmanın uygulanma sürecinde Helsinki Bildirgesi Esasları uygulandı. Araştırmaya başlamadan önce ölçeklerin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini yapan yazarlardan da e-posta yoluyla izinleri alındı.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sadece iki merkezi kapsayacak şekilde yapılması, örneklem çeşitliliğinin belli sayıda olması, çalışmada elde edilen bulguların hemşirelerin ifadesine dayanması ve gözlemsel bir çalışma olmaması araştırmanın sınırlılıklarındandır. Farklı hastaneleri ve farklı birimlerdeki hemşireleri de dahil ederek yapılan gözlemsel çalışmalar literatüre daha fazla kanıt sunabilir.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Teşekkür

Araştırmanın yapılmasına izin veren devlet hastaneleri acil servis ünitesi sorumlu hemşirelerine ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden acil servis hemşirelerine teşekkür ederiz.

Yazarlık Katkısı

Fikir/Kavram: SA; **Tasarım:** SA, SG; **Denetleme:** SA, SG; **Kaynak ve Fon Sağlama:** SA, SG; **Malzemeler:** SA, SG; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** SA; **Analiz/Yorum:** SG; **Literatür Taraması:** SA, SG; **Makale Yazımı:** SA, SG; **Eleştirel İnceleme:** SA, SG.

Kaynaklar

1. Suhonen R, Stolt M, Habermann M, Hjaltadottir I, Vryonides S, Tonnessen S et al. Ethical elements in priority setting in nursing care: A scoping review. In *International Journal of Nursing Studies*. 2018;18-25-42. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2018.08.006>
2. Stevens KR. The impact of evidence-based practice in nursing and the next big ideas. *Online Journal of Issues in Nursing*. 2013;18(2):4. <https://doi.org/10.3912/OJIN.VOL18NO02MAN04>
3. Mackey A, Bassendowski S. The history of evidence-based practice in nursing education and practice. *Journal of Professional Nursing*. 2017;33(1):51-5. <https://doi.org/10.1016/J.PROFNURS.2016.05.009>
4. Intas, G., Kostagiolas, P., Zavras, D., Chaları, E., Stergiannis, P., Toylia, G et al. Information-seeking behavior of Greek nursing students: a questionnaire study. *CIN: Computers, Informatics, Nursing*. 2017;35(2):109-114. <https://doi.org/10.1097/CIN.0000000000000294>
5. Fleiszer AR, Semenic SE, Ritchie JA, Richer MC, Denis JL. Nursing unit leaders' influence on the long-term sustainability of evidence-based practice improvements. *J Nurs Manag*.2016;24(3):309-18. <https://doi.org/10.1111/JONM.12320>
6. Kim SC, Ecoff L, Brown CE, Gallo AM, Stichler JF, Davidson JE. Benefits of a regional evidence-based practice fellowship program: A Test of the ARCC Model. *Worldviews on Evidence-Based Nursing* 2017; 14(2): 90-8.
7. Melnyk BM, Gallagher-Ford L, Zellefro C, Tucker S, Thomas B, Sinnott LT et al. The first U.S. study on nurses' evidence-based practice competencies indicates major deficits that threaten healthcare quality, safety, and patient outcomes. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*. 2018;15(1):16-25. <https://doi.org/10.1111/WVN.12269>

8. Kirk JW, Nilsen P. Implementing evidence-based practices in an emergency department: Contradictions exposed when prioritising a flow culture. *Journal of Clinical Nursing*. 2016;25(3-4):555-565. <https://doi.org/10.1111/JOCN.13092>

9. Considine J, Shaban RZ, Fry M, Curtis K. Evidence based emergency nursing: Designing a research question and searching the literature. *International Emergency Nursing*. 2017;32: 78-82. <https://doi.org/10.1016/J.IENJ.2017.02.001>

10. Klingbeil C, Gibson C. The Teach Back Project: A system-wide evidence based practice implementation. *Journal of Pediatric Nursing*. 2018; 42:81-5. <https://doi.org/10.1016/J.PEDN.2018.06.002>

11. Kahraman H, Ceyhan Ö. Öğrenci gözünden: Hemşireliğin bakım verici rolü. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*. 2022;5(1): 60-6. <https://doi.org/10.38108/OUHCD.897896>

12. Menekli T, Kokmaz M. Dahiliye hemşirelerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2021;14(1), 38-47. <https://doi.org/10.46483/DEUHFED.782131>

13. Şadi Şen E, Yurt S. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi E-Dergisi*. 2021;14(2): 102-7. <https://doi.org/https://doi.org/10.46483/deuhfed.737729>

14. Yılmaz D, Düzgün F, Dikmen Y. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019;10(4): 713-19. <https://doi.org/10.31067/0.2018.91>

15. Kocak C, Albayrak AS, Büyükkayacı DN. Developing an attitude scale for nurses in caregiving roles: validity and reliability tests. *Journal of Education and Research in Nursing*. 2014;11(3):16.

16. Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M. Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği'nin türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2015; 17(2-3): 21-35. <http://www.hemarge.org.tr/>

17. Erbay Ş, Beydoğan, HÖ. Eğitimcilerin eğitim araştırmalarına yönelik tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2017;18(3):246-60. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59420/853376>

18. Cosme S, Milner KA, Wonder A. Benchmarking of prelicensure nursing students. *Evidence-Based Practice Knowledge. Nurse Educator*. 2018;43(1):50-53. <https://doi.org/10.1097/NNE.0000000000000398>

19. Aslan H, Gürdap Z. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ve periferik venöz kataterle ilişkili enfeksiyonu önlemeye yönelik bilgi düzeyleri. *The Journal of Turkish Family Physician* 2021; 12(2): 84-98. <https://doi.org/10.15511/tjft.21.00284>

20. Alqahtani N, Oh KM, Kitsantas P, Rodan M. Nurses' evidence-based practice knowledge, attitudes and implementation: A cross-sectional study. *Journal of Clinical Nursing* 2020;29(1-2):274-83. <https://doi.org/10.1111/JOCN.15097>

21. Li S, Cao M, Zhu X. Evidence-based practice: Knowledge, attitudes, implementation, facilitators, and barriers among community nurses—systematic review. *Medicine* 2019;98(39). <https://doi.org/10.1097/MD.00000000000017209>

22. Altınbaş Y, İster ED. Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları ve bireyselleştirilmiş bakım algıları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 2020;29(4):246-54. <https://doi.org/10.17942/STED.621856>

23. Tuna R, Sahin S. The effect of professional values of nurses on their attitudes towards caregiving roles. *International Journal of Nursing Practice* 2021;27(1):1-10. <https://doi.org/10.1111/IJN.12879>

24. Çelik S, Durmaz Y, Karahan E. İntörn hemşirelerin yetkinlik durumları ile bakım verici rollerine ilişkin tutumları arasındaki ilişki. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi* 2020;7(3):371-83. <https://doi.org/10.5222/SHYD.2020.65807>

25. Yılmaz UD, Dilemek H, Yılmaz D, Korhan AE. Hemşirelerin bakım verici rollerine ilişkin tutumları ve ilişkili faktörler. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi 2017;10:83–100. <https://doi.org/Doi:10.17371/UHD2017.2.05>
26. Evcimen H, Ican Ayyıldız N. Hemşirelik ğrencilerinin kanıta dayalı hemireliğe ilişkin tutum ve davranışlarının belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2019;10(2):141–46. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.474376>
27. Datan B, Hindistan S. Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi: Kırsal bölge rneęi. Ordu Üniversitesi Hemşirelik alımaları Dergisi 2018;1(1):1–9.
28. Bada , zbey H, Tarihi G. Determining Nursing Students' Attitudes Towards Evidence-Based Nursing. Journal of Education and Research in Nursing. 2020;17(1):32-37. Available from: <https://go.gale.com/ps/i.o?id=GALE%7CA627282686&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=13050397&p=AONE&sw=w&userGroupName=anon%7E1d4fb871>
29. Doęan SD, Karaçay SY, Arslan S, Yurtseven Ő, Nazik E, Yüksekkaya SE. Bir niversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemireliğe yönelik tutumları. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;8(2):39–45. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ausbid/issue/50617/562120>
30. Çelebi D, Yılmaz E, Çelebi D, Yılmaz E. Cerrahi hastalarda enteral ve parenteral beslenmede kanıta dayalı uygulamalar ve hemşirelik bakımı. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2019;7(7):714–31. <https://doi.org/10.38079/IGUSABDER.546979>
31. Baltacı N, Tülek Deniz H. Öğrencilerin araştırmaya yönelik kaygıları, bilişim teknolojilerinden yararlanma durumları ve kanıta dayalı hemireliğe yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;4(2): 60–8. <https://doi.org/10.1111/WVN.12199>
32. Sevcan O, Güzide Emirza E, Glirmak K. Bir niversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemireliğe yönelik tutumlarının meslek ve bilimsel etkinlik deneyimleri açısından incelenmesi. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.2022; 2(1): 25–38. <https://doi.org/10.1155/2016/5478086>